

Maandag 3 juni, 16:59

'Nederland onvoldoende weerbaar tegen hybride aanvallen'

Nederland is onvoldoende in staat om zich te wapenen tegen hybride aanvallen op cruciale overheidsdiensten als de energievoorziening, de voedsel- en watervoorziening en communicatie- en transportsystemen. En de Nederlandse samenleving is zich onvoldoende bewust van de grote impact van deze eventuele hybride aanvallen. Dat concludeert de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) die dinsdag een rapport publiceert.

We hebben te maken met een ander type dreiging dan vroeger, zegt AIV-voorzitter Bert Koenders in gesprek met *Nieuwsuur*. De Nationale Veiligheidsraad van Nederland, die in 2022 werd ingesteld, reageert volgens hem te ad hoc. "Het zijn ministers die bij elkaar komen als er iets gebeurt. Je moet een Nationale Veiligheidsraad hebben die anticipeert. Die kwetsbaarheidsanalyses maakt over de watervoorziening, over transport, over digitale weerbaarheid. Dat in kaart brengen", zegt Koenders.

'Veel scherper zijn'

De AIV, het hoogste adviesorgaan dat kabinet en parlement gevraagd en ongevraagd adviseert over internationale vraagstukken, vindt dat Nederland een vorm van maatschappelijke dienstplicht in moet voeren. Ook moet de overheid burgers beter betrekken bij politieke besluitvorming via burgerberaden én het reservistenbestand moet worden uitgebreid.

"De dreiging is aanmerkelijk toegenomen. Door alle veranderingen in de geopolitieke verhoudingen moeten we echt veel en veel scherper zijn. Onze nationale veiligheid is een zaak van iedereen", zegt Koenders.

"Bewustwording bij burgers over de risico's van desinformatie en cyberdreigingen, en het ontwikkelen van voorlichtings- en onderwijsprogramma's gericht op digitale geletterdheid en mediawijsheid", is daarom een kernaanbeveling van de AIV.

Bij **hybride conflictvoering** zetten staten en groeperingen vaak niet-militaire machtsinstrumenten in als wapen. Daarmee willen ze hun politieke en economische invloed uitbreiden. Het gaat om inmenging in verkiezingen, economische druk en de verspreiding van desinformatie die democratische processen ondermijnen. Kritieke sectoren zijn banken, waterbeheer, telecommunicatie, energie en transport. De ondermijning raakt daarmee de gehele samenleving.

De NAVO waarschuwde vorige maand nog voor Russische hybride aanvallen. Maar waar andere Europese landen als het Verenigd Koninkrijk en landen in Scandinavië zich veel beter organiseren tegen hybride dreiging, loopt Nederland achter, concludeert de AIV. "We zijn te reactief, we zijn niet alert genoeg en daardoor zie je hier en daar ook paniekreacties. Dat is juist wat je niet wilt", zegt Koenders.

Een voorbeeld van zo'n reactie is het besluit van het demissionaire kabinet, vorige week, om versneld met een strategie te komen tegen Russische dreiging op de Noordzee. Er bestaan ernstige zorgen over sabotageacties die de Nederlandse economie en maatschappij kunnen lamleggen.

Die strategie is nodig nadat regelmatig Russische spionageschepen zijn gespot voor de Nederlandse kust. Maar Nederland is te laat, vindt Koenders. "Dit probleem is al lang geledenesignaleerd. Fijn dat het kabinet dit wil versnellen, maar de strategie had er al moeten liggen."

Weerbaarheid

Een sterkere Nationale Veiligheidsraad moet beter coördineren tussen ministeries en overheidsinstanties en met gerichte maatregelen komen, vindt de AIV. "In het Verenigd Koninkrijk hebben ze een speciale minister die zich richt op de weerbaarheid van de samenleving. Dus de versterking van kennisinstellingen, van scholen, van waterschappen", zegt Koenders. "Je kunt dat niet alleen vanuit de overheid doen. In Scandinavië zit het ook veel meer in het DNA van de samenleving. Het is niet iets wat daar alleen op het bord van de overheid ligt."

De AIV noemt Finland specifiek als voorbeeld. Het land bouwde decennialang aan de weerbaarheid tegen hybride onveiligheid. Onder meer door de betrokkenheid van burgers te vergroten en burgers psychologisch voor te bereiden op hybride aanvallen. Ook werken in Finland de overheid en Defensie veel beter samen met andere partijen in het land. Dit draagt bij aan zowel de maatschappelijke als ook de economische weerbaarheid, concludeert de AIV.

Angst en onzekerheid

Een open democratische samenleving is kwetsbaar, schrijft de AIV. "Wie kijkt naar belangrijke en essentiële sectoren komt tot de conclusie dat er maar weinig voor nodig is om deze te ontwrichten." Dat tast de bestaanszekerheid van de bevolking aan en heeft economische en maatschappelijke gevolgen, is de waarschuwing.

"Het hoofddoel van aanvallen is echter vooral gericht op een psychologisch effect: angst en onzekerheid, een verminderd vertrouwen in de instituties of een algeheel wantrouwen jegens medemensen of overheden."

Koenders verwacht dat voormalig veiligheidschef Dick Schoof, als beoogd premier, "alert is" op hybride dreigingen. Schoof waarschuwde, onder leiding van toenmalig minister Koenders, in 2017 al dat Nederland achter de feiten aanliep.

Explosieven gevonden vlak bij NAVO-pijpleiding in Duitsland

Veel alarmbellen over Rusland, Iran en China in jaarverslag MIVD

Adviesraad waarschuwt: 'Nederland, maak je klaar en breng je defensie op orde'

Nieuwsuur

Binnenland

Buitenland

Politiek

